

Beata Więzowska-Czepiel

dr, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

ORCID: 0000-0002-0869-6562

bwiezowska-czepiel@afm.edu.pl

Sztuczna inteligencja w arbitrażu – wsparcie dla arbitrów w procesie podejmowania decyzji

Wprowadzenie

Wraz z postępem technologicznym sztuczna inteligencja (skrót: SI, ang. *artificial intelligence*, AI)¹ wkracza w nowe obszary życia. Rozwiązywanie sporów jest niewątpliwie jedną z dziedzin, w której SI będzie miała duże znaczenie. Wśród szerokiego spektrum możliwości wykorzystania AI w arbitrażu można wymienić: pomoc dla stron i ich pełnomocników przy sporządzaniu umowy o arbitraż², w analizie stanu prawnego, przygotowywaniu pism procesowych, zarządzaniu materiałem dowodowym, przy wyborze arbitra³, wsparcie przy

¹ John McCarthy, uważany za twórcę terminu „sztuczna inteligencja”, definiował problematykę AI jako „sprawianie, aby maszyn zachowywała się w sposób, który byłby uznany za inteligentny, gdyby tak zachowywał się człowiek”; zob. J. McCarthy, M.L. Minsky, N. Rochester, C.E. Shannon, *A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*, New Hampshire, August 31, 1955, s. 11, <http://jmc.stanford.edu/articles/dartmouth/dartmouth.pdf> [dostęp: 9.11.2019]. W opinii Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego – Sztuczna inteligencja: wpływ sztucznej inteligencji na jednolity rynek (cyfrowy), produkcję, konsumpcję, zatrudnienie i społeczeństwo (2017/C 288/01)32, Dz.Urz. UE C 288 z 31.08.2017 r., s. 1) – wskazano że nie istnieje powszechnie przyjęta, precyzyjna definicja sztucznej inteligencji, a pojęcie to obejmuje cały szereg poddziedzin, takich jak: *cognitive computing* – algorytmy, które rozumują i rozumieją na wyższym, tzn. bardziej ludzkim poziomie, uczenie maszynowe – algorytmy, które same uczą się wykonywać zadania, *augmented intelligence* – współpraca między człowiekiem i maszyną oraz robotyka oparta na sztucznej inteligencji – sztuczna inteligencja wbudowana w roboty. EKES podkreśla w opinii, że głównym celem badań w zakresie sztucznej inteligencji jest automatyzacja inteligentnych zachowań, takich jak rozumowanie, gromadzenie informacji, planowanie, uczenie się, komunikacja, manipulowanie, sygnalizowanie, tworzenie, marzenie i postrzeganie.

² Jednym z dostępnych narzędzi stworzonych w tym celu jest American Arbitration Association's Alternative Dispute Resolution ClauseBuilder, https://www.clausebuilder.org/cb/faces/index?_afzLoop=3599444863248584& [dostęp: 9.11.2019].

³ Wśród istniejących baz danych wspomagających strony w wyborze arbitra znajdują się Arbitrator Intelligence (<http://www.arbitratorintelligence.org> [dostęp: 9.11.2019]) oraz Global

prowadzeniu postępowania arbitrażowego poprzez zapewnienie transkrypcji posiedzeń, tłumaczeń, możliwość zastąpienia bądź wsparcia biegłych czy wreszcie wykorzystanie sztucznej inteligencji w procesie podejmowania decyzji merytorycznych⁴.

Regulacje arbitrażowe, zarówno te, które obowiązują na poziomie międzynarodowym, jak i krajowym, szeroko zakreślają swobodę stron w sferze określenia zasad i sposobu procedowania przed sądem arbitrażowym; dotyczy to także, co do zasady, wykorzystania narzędzi AI przy prowadzeniu postępowania arbitrażowego⁵. Konwencja europejska o międzynarodowym arbitrażu handlowym⁶ w art. IV, odnoszącym się do organizacji procesu arbitrażowego, kwestię ustalenia reguł postępowania arbitrażowego pozostawia w gestii stron, a w braku uzgodnień w tym zakresie – zespołowi orzekającemu. Zasada autonomii woli stron w kształtowaniu reguł postępowania arbitrażowego została także wyrażona w art. 19 ustawy modelowej UNCITRAL⁷, a w ślad

---

Arbitration Review Arbitrator Research Tool (<http://www.globalarbitrationreview.com/arbitrator-research-tool> [dostęp: 9.11.2019]). Arbitrator Intelligence gromadzi – za pomocą kwestionariusza – od użytkowników arbitrażu informacje na temat kluczowych cech procesu podejmowania decyzji przez danego arbitra; zob. C.A. Rogers, *Arbitrator Intelligence: From Intuition to Data In Arbitrator Appointments*, „New York Dispute Resolution Lawyer” 2018, Vol. 11, No. 2. GAR Arbitrator Research Tool nie pozyskuje informacji od stron, opierając się na danych zebranych przez GAR oraz uzyskanych od arbitrów.

⁴ Por. K. Szczudlik, *Rozwiązywanie sporów (arbitraż) a Sztuczna Inteligencja*, w: *Założenia do strategii AI w Polsce. Plan działań Ministerstwa Cyfryzacji*, Ministerstwo Cyfryzacji, Warszawa 2018, <http://cli.re/LNXz9N> [dostęp: 9.11.2019], s. 179; M. Scherer, *Artificial Intelligence and Legal Decision-Making: The Wide Open? Study on the Example of International Arbitration*, „Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Research Paper” 2019, No. 318, s. 3.

⁵ Należy jednak zwrócić uwagę, że zastosowanie sztucznej inteligencji w postępowaniu arbitrażowym niesie ze sobą pewne ryzyko dotyczące kwestii związanych z bezpieczeństwem danych, problematyką zachowania poufności arbitrażu w perspektywie konieczności zaangażowania osób trzecich, obsługujących udostępnione stronom i arbitrom technologie, a także możliwości naruszenia zasady równości stron postępowania, szczególnie w przypadku, gdy strony nie mają równego dostępu do technologii opierającej się na wykorzystaniu AI lub nie posiadają doświadczenia w tym zakresie, co może być równoznaczne z naruszeniem standardów rzetelnego procesu. Korzystanie z AI w postępowaniu arbitrażowym wymaga przedsięwzięcia odpowiednich środków w celu zaradzenia powyższym ryzykom.

⁶ Konwencja europejska o międzynarodowym arbitrażu handlowym, sporządzona w Genewie w dniu 21 kwietnia 1961 r., Dz. U. 1964, nr 40, poz. 270.

⁷ *Model Law on International Commercial Arbitration* – dokument przyjęty przez Komisję Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Międzynarodowego Prawa Handlowego w dniu 21 czerwca 1985 r., przyjęty i zarekomendowany państwom członkowskim w dniu 11 grudnia 1985 r. przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych, zmieniony w 2006 r. Według art. 19 ust. 1 ustawy modelowej strony mogą swobodnie, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej ustawy, kształtować tryb postępowania przed sądem arbitrażowym. W braku porozumienia stron sąd arbitrażowy może, z zastrzeżeniem przepisów niniejszej ustawy, przystąpić do arbitrażu w sposób, jaki uzna za właściwy (art. 19 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy modelowej). Umocowanie udzielone temu sądowi obejmuje uprawnienie do

za nią w większości krajowych ustawodawstw arbitrażowych. W polskim porządku prawnym znalazła swój wyraz w art. 1184 k.p.c.⁸

Prawne ograniczenia na poziomie prawa arbitrażowego pojawiają się, gdy chodzi o wykorzystanie sztucznej inteligencji przy rozstrzyganiu co do istoty sporu. Niniejsze opracowanie stanowi pierwszy z cyklu dwóch artykułów analizujących kwestię dopuszczalności wsparcia człowieka w pełnieniu funkcji arbitra, a nawet przejęcia przez sztuczną inteligencję roli arbitra w świetle obowiązujących regulacji arbitrażowych poprzez identyfikację barier prawnych w tym zakresie. Jego przedmiotem jest problematyka korzystania przez arbitrów z pomocy AI przy wyrokowaniu. Punkt odniesienia dla przeprowadzonych rozważań stanowi polski porządek prawny.

Sztuczna inteligencja jako wsparcie dla arbitrów

Jakkolwiek potencjał sztucznej inteligencji w zakresie zastąpienia człowieka w czynnościach judykacyjnych wciąż jeszcze należy rozważać przyszłościowo, użycie AI w postaci wsparcia arbitrów w procesie podejmowania decyzji merytorycznych jest, przynajmniej w pewnym stopniu, możliwe już na obecnym etapie rozwoju technologicznego. Rola sztucznej inteligencji w aspekcie wsparcia człowieka przy wyrokowaniu mogłaby sprowadzać się m.in. do badania przepisów prawnych, orzecznictwa i stanowisk doktryny, dokonywania analiz prawnych, analizowania pism procesowych i dowodów złożonych przez strony, analizowania zagadnień związanych z dowodami i zeznaniami świadków, przygotowywania projektów zarządzeń proceduralnych oraz wyroku, a nawet symulacji propozycji rozstrzygnięcia, którą zespół orzekający mógłby porównać z własną decyzją co do meritum sporu⁹. Byłaby ona zbliżona zatem do roli, jaką obecnie sprawują sekretarze zespołu orzekającego, powoływani przez zespół orzekający, najczęściej przewodniczącego¹⁰.

---

oceny dopuszczalności, trafności i znaczenia wszystkich przedstawionych dowodów (art. 19 ust. 2 zdanie drugie ustawy modelowej).

⁸ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 1964, Nr 43, poz. 296 ze zm.

⁹ Por. Ch. Sim, *Will Artificial Intelligence Take over Arbitration?*, „Asian Journal of International Arbitration” 2018, Vol. 14, No. 1, s. 5.

¹⁰ P. Cohen, S. Nappert, *The Impact of Technology on Arbitral Decision Making – The Practitioner’s Perspective*, s. 23, <https://www.researchgate.net/publication/303749723> [dostęp: 9.11.2019]; F.S. Afonso, *The Fifth Arbitrator? The Role of Artificial Intelligence to Tribunals in International Arbitration*, 18 December 2018, s. 7, www.lisbonarbitration.mlgs.pt/articles/the-fifth-arbitrator-the-role-of-artificial-intelligence-to-tribunal-in-international-arbitration [dostęp: 9.11.2019]; Ch. Sim, *op. cit.*, s. 6. Z badania przeprowadzonego przez Queen Mary School of International Arbitration oraz White & Case w 2015 roku wynika, że sekretarze trybunałów są szeroko wykorzystywani w arbitrażu międzynarodowym: 82% respondentów skorzystało z ich

Korzystanie z pomocy sekretarzy trybunałów arbitrażowych jest dość rozpowszechnioną praktyką w arbitrażu, szczególnie w dużych sporach o charakterze międzynarodowym¹¹. Przynosi ona wymierne korzyści w postaci usprawnienia postępowania oraz zwiększenia jego efektywności i wydajności. Z perspektywy arbitrów wsparcie pracą sekretarzy pozwala na optymalizację procesu podejmowania decyzji, sprzyja bowiem skupieniu wyłącznie na meritum sporu¹². Dla użytkowników arbitrażu niewątpliwą zaletą, obok podniesienia jakości pracy trybunału, jest także redukcja czasu i kosztów postępowania arbitrażowego, co ma niebagatelne znaczenie zwłaszcza wobec formułowanych coraz szerzej uwag krytycznych w odniesieniu do rzeczywistego wypełniania przez arbitraż takich celów jak szybkość i taniość, tradycyjnie postrzeganych jako zalety postępowania arbitrażowego w stosunku do postępowania przed sądem powszechnym. Przejęcie części lub całości funkcji wykonywanych przez sekretarzy trybunałów arbitrażowych przez znacznie szybszy i dokładniejszy system komputerowy przy niższych z założenia kosztach może jeszcze w większym stopniu przyczynić się do zwiększenia efektywności postępowania arbitrażowego, korespondując tym samym z ogólnymi celami arbitrażu i interesami poszczególnych uczestników postępowania.

Obowiązek osobistego wykonywania funkcji przez arbitra

Wykonywanie zadań należących do arbitrów przy pomocy AI nie jest pozbawione kontrowersji, może bowiem pozostawać w kolizji z zasadą osobistego wykonywania funkcji arbitra¹³. Przyjmuje się, że mandat arbitra, oparty na konstrukcji szczególnego zaufania stron do prywatnego sędziego, jest immanentnie związany z jego osobą (*intuitu personae*)¹⁴. Zarzuty odnośnie do

---

usług lub miało styczność z sytuacją, w której korzystano z usług sekretarzy. Badanie dostępne jest na stronie: <http://www.arbitration.qmul.ac.uk/research/2015> [dostęp: 9.11.2019].

¹¹ Zob. Wytyczne Young ICCA w sprawie sekretarzy trybunałów arbitrażowych, Międzynarodowa Rada do spraw Arbitrażu Handlowego (ICCA), 2014, https://www.arbitration-icca.org/media/1/14367756864790/polish_translation_young_icca_guide_on_arbitral_institutes_icca_reports_final.pdf [dostęp: 9.11.2019]; A. Szumański, *Arbitrzy i zespół orzekający*, [w:] *System Prawa Handlowego. Arbitraż handlowy*, t. 8, red. A. Szumański, C.H. Beck, Warszawa 2015, s. 467; M. Łaszczuk, J. Szpara, *Postępowania postarbitrażowe*, [w:] *System Prawa Handlowego. Arbitraż handlowy*, *op. cit.*, s. 712; A. Zielińska, *Sekretarz trybunału arbitrażowego*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2015, nr 22, s. 63 i n.

¹² Wytyczne Young ICCA w sprawie sekretarzy trybunałów arbitrażowych, *op. cit.*, s. 7.

¹³ P. Cohen, S. Nappert, *op. cit.*, s. 3; F.S. Afonso, *op. cit.*, s. 2–3; K. Szczudlik, *op. cit.*, s. 180.

¹⁴ Obowiązek osobistego wykonywania funkcji arbitra wywodzi się z samej istoty (natury) funkcji arbitra, ze szczególnego znaczenia, jakie należy nadać relacji powstałej pomiędzy stronami a arbitrem oraz z obowiązku zachowania poufności; zob. A. Szumański, *op. cit.*, s. 467; M. Łaszczuk, J. Szpara, *op. cit.*, s. 713; M. Aslanowicz, *Pozycja prawna arbitra w arbitrażu handlowym*, C.H. Beck, Warszawa 2019, s. 181.

delegowania części czynności przez arbitrów były formułowane w doktrynie już wobec praktyki powoływania sekretarzy, zwłaszcza w zakresie, w jakim powierzone im zadania wychodzą poza czynności o charakterze administracyjnym i wkraczają w sferę funkcji decyzyjnych zespołu orzekającego¹⁵. Wobec tego, że sekretarz nie jest członkiem zespołu orzekającego, jego udział przy wykonywaniu zadań o charakterze merytorycznym może prowadzić do kwestionowania wyroku sądu polubownego ze względu na naruszenie wymagań co do składu sądu polubownego, polegający na udziale w składzie orzekającym (rozstrzygnięciu sporu) osoby nieuprawnionej, a tym samym stanowić przesłankę do uchylenia tego wyroku na podstawie art. 1206 § 1 pkt. 4 k.p.c.¹⁶ Biorąc pod uwagę, że okoliczności opierania się arbitrów na sztucznej inteligencji byłyby analogiczne do tych, które dotyczą sekretarzy zespołu orzekającego, z tą różnicą, że zamiast wsparcia człowieka korzystano by z pomocy technologii, podobne kontrowersje co do prawidłowego składu arbitrów może rodzić wyrok wydany przy wsparciu AI¹⁷. Z tego punktu widzenia kluczowe znaczenie ma wytyczenie granicy pomiędzy nieuprawnionym a dopuszczalnym zaangażowaniem AI w funkcje należące do sfery działania zespołu orzekającego. Jest to o tyle trudne, że brak konsensusu uwidacznia się już w odniesieniu do określenia dopuszczalnego zakresu uprawnień sekretarzy trybunałów arbitrażowych. Do obszarów działania, które budzą największe obiekcje w tym zakresie, należą: uczestniczenie sekretarzy w rozprawach lub naradach arbitrów, dokonywanie analizy oświadczeń stron i dowodów, a także sporządzanie projektów wyroków arbitrażowych¹⁸. *De facto* nawet ta-

¹⁵ Dyskusję w tym przedmiocie zapoczątkował artykuł C. Partasidesa pt. *The Fourth Arbitrator? The Roles of Secretaries to Tribunals in International Arbitration*, opublikowany w „*Arbitration International*” 2002, Vol. 18, No. 2, s. 147 i n.

¹⁶ M. Łaszczuk, J. Szpara, *op. cit.*, s. 712.

¹⁷ F.S. Afonso, *op. cit.*, s. 3; K. Szczudlik, *op. cit.*, s. 180. Katarzyna Szczudlik wskazuje, że obawa uchylenia wyroku dotyczy zwłaszcza wykonywania zadań o charakterze analitycznym, interpretacyjnym.

¹⁸ Przeciwno możliwości dokonywania powyższych czynności przez sekretarzy opowiada się G.B. Born, *International Commercial Arbitration*, 2 edition, Wolters Kluwer Law International, 2014, s. 1999. W polskiej literaturze Marcin Aślanowicz za niedopuszczalne uznaje przekazanie przez arbitra osobie trzeciej obowiązków: przygotowania projektu części lub całości orzeczenia, zarówno sentencji, jak i uzasadnienia. Natomiast za dopuszczalne, tj. nienuszające obowiązku osobistego wykonania funkcji arbitra, autor uznaje przekazanie zadań badawczych, takich jak np. analiza obowiązujących poglądów doktryny lub orzecznictwa; zob. M. Aślanowicz, *op. cit.*, Warszawa 2019. Z kolei według Szczudlik przygotowywanie projektów części wyroków arbitrażowych przez sztuczną inteligencję powinno być dopuszczalne, pod warunkiem jednak, że ostateczny kształt tych wyroków byłby zatwierdzany przez człowieka. Zdaniem autorki AI może być przydatne szczególnie przy przygotowywaniu tych części wyroku, które mają charakter bardziej „techniczny”, tj. dotyczą przebiegu postępowania, argumentów podnoszonych przez strony postępowania, kosztów arbitrażowych; zob. K. Szczudlik, *op. cit.*, s. 179.

kie czynności, jak gromadzenie orzecznictwa lub opublikowanych poglądów doktryny w przedmiocie kwestii prawnych określonych przez zespół orzekający, a następnie sporządzanie ich streszczeń, nie mogą być przedmiotem jednoznacznej oceny z uwagi na możliwość pewnego pośredniego wpływu sekretarzy na decyzje trybunału arbitrażowego.

Według Wytycznych Young ICCA w sprawie sekretarzy trybunałów arbitrażowych zakres zadań wykonywanych przez sekretarza trybunału może wychodzić poza zadania o charakterze czysto administracyjnym, z zastrzeżeniem udzielania przez trybunał arbitrażowy niezbędnych wskazówek i sprawowania nadzoru nad jego pracą (art. 3 ust. 1). W art. 3 ust. 2 wytycznych, wśród czynności, które można powierzyć sekretarzom, wymieniono: analizowanie zagadnień prawnych (pkt e); analizowanie wybranych zagadnień związanych z dowodami i zeznaniami świadków (pkt f); przygotowywanie projektów zarządzeń proceduralnych oraz podobnych dokumentów (pkt g); analizowanie pism procesowych i dowodów złożonych przez strony, przygotowywanie projektów chronologii zdarzeń i notatek podsumowujących pisma oraz dowody przedłożone przez strony (pkt h); udział w obradach trybunału arbitrażowego (pkt i); sporządzanie projektu odpowiednich części wyroku (pkt j).

Należy uznać, że – co do zasady – zadania, które można przekazać sekretarzom trybunałów arbitrażowych, mogą zostać wykonane przez sztuczną inteligencję. Co więcej, można przyjąć, że oceny w zakresie czynności, których delegowanie sekretarzom narażone jest na zarzut nieuprawnionego delegowania funkcji arbitra, nie muszą przekładać się na analogiczną kwalifikację w przypadku wykonywania ich przez sztuczną inteligencję. Jedną z podstawowych obaw związanych z korzystaniem ze wsparcia sekretarzy jest możliwość przełożenia ich osobistych ocen na sposób, w jaki zespół orzekający rozstrzygnie spór. Tymczasem sztuczna inteligencja pozbawiona jest takich wad przypisywanych człowiekowi, jak nieuświadomione uprzedzenia czy stronniczość¹⁹. Stąd można przyjąć, że wykonywanie pewnych zadań, co do których udział sekretarzy jest problematyczny (np. ocena wiarygodności

¹⁹ Zob. F.S. Afonso, *op. cit.*, s. 4. Powyższa kwestia jest jednak dyskusyjna. Obiektywizm programów komputerowych może budzić wątpliwości. W systemach, w których algorytm jest kodowany przez programistę, nieuświadomione uprzedzenia mogą pojawić się już na etapie ich kreowania. W przypadku systemów uczenia maszynowego (*machine learning*), które opierają się na bazach danych, sztuczna inteligencja może odzwierciedlać funkcjonujące w społeczeństwie uprzedzenia zawarte w tych danych; zob. M. Scherer, *op. cit.*, s. 18–20; Ch. Sim, *op. cit.*, s. 7–8. Przykładem jest system COMPAS (The Correctional Offender Management Profiling for Alternative Sanctions), stosowany w Stanach Zjednoczonych do oceny prawdopodobieństwa recydywy – niezależna organizacja ProPublica wykazała, że program dyskryminował Afroamerykanów. Zob. J. Larson, S. Mattu, L. Kirchner, J. Angwin, *How We Analyzed the COMPAS Recidivism Algorithm*, 23.05.2016, <https://www.propublica.org/article/how-we-analyzed-the-compas-recidivism-algorithm> [dostęp: 9.11.2019].

dowodów czy ocena prawna sprawy), nie musi budzić wątpliwości w przypadku zaangażowania do ich wykonania AI²⁰.

Można jednak podnosić, że do kwestii wspomagania się pomocą sztucznej inteligencji powinno podchodzić się z większą ostrożnością, niż ma to miejsce w przypadku korzystania z pomocy człowieka, a to z uwagi na brak możliwości analizy przez AI warstwy emocjonalnej sporu, np. w zakresie zeznań świadków²¹. Tego rodzaju argumentacja mogłaby uzasadniać powołanie się w skardze o uchylenie wyroku sądu polubownego na zarzut, że strona była pozbawiona możliwości obrony swoich praw w postępowaniu przed sądem arbitrażowym, tj. podstawę określoną w art. 1206 § 1 pkt. 2 k.p.c.²²

Warto też podjąć dyskusję w kontekście dopuszczalności używania programów pozwalających arbitrom na sprawdzenie własnej decyzji w przedmiocie sporu z decyzją zaproponowaną przez sztuczną inteligencję. Mimo że ostateczna decyzja należałaby do arbitra, obawy, jakie mogą się pojawiać w związku z korzystaniem z tego typu narzędzi, dotyczą przede wszystkim możliwości nadmiernego ulegania przez arbitrów sugestii AI, w konsekwencji przekonania o dokładniejszej, bardziej obiektywnej i racjonalnej analizie sprawy przez program komputerowy, czy też rezygnacji przez arbitrów z samodzielnego podejmowania decyzji, a tym samym sprowadzenia ich roli do „zatwierdzania” rozwiązania przedstawionego przez sztuczną inteligencję.

Wnioski

Korzystanie ze wsparcia sztucznej inteligencji może stanowić istotną wartość dla arbitrów i stron, zwiększając efektywność postępowania arbitrażowego. Niezbędne jest jednak wytyczenie granic dopuszczalnego stopnia zaangażowania AI w zadania zespołu orzekającego. Przyzwolenie na wykonywanie zadań o charakterze pomocniczym nie może prowadzić do wyręczenia arbitrów w prowadzeniu własnej analizy pism procesowych stron, w ocenie dowodów, analizie prawnej czy też w wydaniu wyroku. Nieuprawnione delegowanie funkcji, które pozostają w sferze zarezerwowanej dla zespołu orzekającego, tj. rozpoznania i rozstrzygnięcia przedłożonego sporu, będzie w istocie oznaczało wyrokowanie przez sztuczną inteligencję zamiast wyznaczonych przez strony arbitrów, stanowiąc podstawę do uchylenia wyroku sądu polubownego.

²⁰ Zob. F.S. Afonso, *op. cit.*, s. 3.

²¹ Por. K. Szczudlik, *op. cit.*, s. 182.

²² *Ibidem*. Autorka postuluje podjęcie w tym zakresie działań legislacyjnych w celu doprecyzowania, że uchylenie wyroku oparte na tej przesłance nie byłoby możliwe, jeżeli strony wcześniej zgodziły się na rozstrzygnięcie sporu przez sztuczną inteligencję.

Bibliografia

- Afonso F.S., *The Fifth Arbitrator? The Role of Artificial Intelligence to Tribunals in International Arbitration*, 18 December 2018, www.lisbonarbitration.mlgts.pt/articles/the-fifth-arbitrator-the-role-of-artificial-intelligence-to-tribunal-in-international-arbitration [dostęp: 9.11.2019].
- Aslanowicz M., *Pozycja prawna arbitra w arbitrażu handlowym*, C.H. Beck, Warszawa 2019.
- Cohen P., Nappert S., *The Impact of Technology on Arbitral Decision Making – The Practitioner’s Perspective*, <https://www.researchgate.net/publication/303749723> [dostęp: 9.11.2019].
- Larson J., Mattu S., Kirchner L., Angwin J., *How We Analyzed the COMPAS Recidivism Algorithm*, 23.05.2016, <https://www.propublica.org/article/how-we-analyzed-the-compas-recidivism-algorithm> [dostęp: 9.11.2019].
- Łaszczuk M., Szpara J., *Postępowania postarbitrażowe*, [w:] *System Prawa Handlowego. Arbitraż handlowy*, t. 8, red. A. Szumański, C.H. Beck, Warszawa 2015.
- McCarthy J., Minsky M.L., Rochester N., Shannon C.E., *A Proposal for the Dartmouth Summer Research Project on Artificial Intelligence*, New Hampshire, August 31, 1955, <http://jmc.stanford.edu/articles/dartmouth/dartmouth.pdf> [dostęp: 9.11.2019].
- Partasides C., *The Fourth Arbitrator? The Roles of Secretaries to Tribunals in International Arbitration*, „Arbitration International” 2002, Vol. 18, No. 2.
- Rogers C.A., *Arbitrator Intelligence: From Intuition to Data In Arbitrator Appointments*, „New York Dispute Resolution Lawyer” 2018, Vol. 11, No. 2.
- Scherer M., *Artificial Intelligence and Legal Decision-Making: The Wide Open? Study on the Example of International Arbitration*, „Queen Mary University of London, School of Law Legal Studies Research Paper” 2019, No. 318.
- Sim Ch., *Will Artificial Intelligence Take over Arbitration?*, „Asian Journal of International Arbitration” 2018, Vol. 14, No. 1.
- Szczudlik K., *Rozwiązywanie sporów (arbitraż) a Sztuczna Inteligencja*, w: *Założenia do strategii AI w Polsce. Plan działań Ministerstwa Cyfryzacji*, Ministerstwo Cyfryzacji, Warszawa 2018, <http://cli.re/LNXz9N> [dostęp: 9.11.2019].
- Szumański A., *Arbitrzy i zespół orzekający*, [w:] *System Prawa Handlowego. Arbitraż handlowy*, t. 8, red. A. Szumański, C.H. Beck, Warszawa 2015.
- Zielińska A., *Sekretarz trybunału arbitrażowego*, „Biuletyn Arbitrażowy” 2015, nr 22.

Abstract

Artificial Intelligence in Arbitration – Supporting Arbitrators in Decision-making Process

The article is the first one in a series of two studies analyzing the use of artificial intelligence in the arbitral decision-making process in the light of applicable legal regulations. In terms of the use of AI in arbitral decision-making process, two possibilities can be distinguished: supporting arbitrator by artificial intelligence and replacement of human by artificial intelligence. The paper deals with the first one of these issues. The Polish legal order does not contain provisions that would directly specify the scope

of tasks that can be delegated to other persons or technologies. Certain restrictions in this respect are set forth in the provisions on setting aside an arbitral award. Article 1206 § 1 of the Polish Code of Civil Procedure lists among grounds for setting aside an award the circumstances of depriving a party of the possibility of defending his rights in proceedings before an arbitral tribunal and failure to comply with the requirements regarding the composition of the arbitral tribunal or the basic principles of proceedings before that court, arising from the Act or determined by parties (Article 1206 § 1 points 2 and 4 of the Code of Civil Procedure).

Key words: artificial intelligence, arbitration, arbitrator, decision making, arbitral secretaries

Streszczenie

Sztuczna inteligencja w arbitrażu – wsparcie dla arbitrów w procesie podejmowania decyzji

Artykuł jest pierwszym z cyklu dwóch opracowań analizujących problematykę wykorzystania sztucznej inteligencji w arbitrażu w procesie podejmowania decyzji merytorycznych w świetle obowiązujących regulacji prawnych. W aspekcie zastosowania AI przy rozstrzyganiu sporu wyodrębnić można dwie możliwości: wsparcie arbitrów przez sztuczną inteligencję przy podejmowaniu decyzji merytorycznych oraz zastąpienie człowieka przez sztuczną inteligencję w roli arbitra. Artykuł podejmuje pierwsze z wymienionych zagadnień. Polski porządek prawny nie zawiera przepisów, które bezpośrednio określałyby zakres zadań, przy wykonywaniu których arbiter może wspierać się pomocą innych osób bądź technologii. Pewne ograniczenia w tym względzie ustanawiają przepisy dotyczące uchylecia wyroku arbitrażowego, które jako podstawy uchylecia wymieniają pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw w postępowaniu przed sądem polubownym oraz niezachowanie wymagań co do składu sądu polubownego lub podstawowych zasad postępowania przed tym sądem, wynikających z ustawy lub określonych przez strony (art. 1206 § 1 pkt. 2 i 4 k.p.c.).

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja, arbitraż, arbiter, sekretarz trybunału arbitrażowego, podejmowanie decyzji merytorycznych

